

DLA doktori értekezés tézisei

Farkas Gábor

LISZT FERENC MÉLTATLANUL ELFEDETT KORTÁRSAI

Témavezető: Batta András

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28. számú művészet- és művelődés-
történeti tudományok besorolású
doktori iskola

Budapest

2012

I. A kutatás előzményei

Liszt Ferenc művészetét és munkásságát számos zenetörténész, életrajzíró feldolgozta, viszont kortársai életművével nagyon kevés kutató foglalkozott és foglalkozik. Előzetes kutatásaimban meglepett az a dolog, hogy nagyon kevés magyar nyelvű irodalom szól olyan szerzőkről és egykoron híres előadóművészekről, mint Henri Herz, aki a 19. század egyik leghíresebb zongoristája volt, Alexander Dreyschock, az oktávjátékaról elhíresült virtuóz, Friedrich Kalkbrenner a jómódú pianista, aki Chopin bálványa volt és akit Európa első számú zongoristájának tartottak, vagy Sigismund Thalberg, aki Liszt vetélytársaként híresült el, sőt egy ízben majdnem sikerült elhomályosítani riválisa hírnevét. Értekezésemben elsősorban arra kerestem a választ, hogy mi az oka annak, hogy az 1830-as években, Párizsban élő zongorista-zeneszerzők művei nem szerepelnek a mai zongoraművészek repertoárján, valamint mi a titka Liszt még ma is tündöklő sikerének és az említett kortársak mai sikertelenségének.

II. Források

Értekezésem elsődleges forrásaként Alan Walker nagyszabású Liszt életrajzának első kötete szolgált, ami Liszt, virtuóz éveit dolgozza fel, 1811-1847-ig. Részletes leírást ad az 1830-as évek Párizsáról, a „zongoristák kavalkádjáról”, a virtuózok és szabad fantáziák koráról. Ezen kívül nagy segítségemre volt témavezetőm, Batta András doktori értekezése, amely „Az improvizációtól a szimfonikus költeményig” címet viseli. Batta András munkájában figyelemmel követhetjük Liszt Ferenc zongorajátékának és zeneszerzői tevékenységének fejlődését, változását, a bécsi „briliáns iskolától” a nagyszabású művekig.

Továbbá elsődleges forrásként jelölném meg azoknak a műveknek a kottáit, amelyeket az értekezésemben elemeztem.

Az általam elemzett művek:

Henri Herz. Variazioni Brillanti sul rondo finale della Cenerentola di Rossini Op.60.

Friedrich Kalkbrenner Variations Brillantes sur une Mazourka de Chopin Op.120 Alexander Dreyschock d-moll Zongoraverseny Op.137.

Verdi-Thalberg: Il Trovatore Fantaisie de Concert

Verdi-Liszt: Miserere du Trovatore

Hexameron, Variációk Bellini, A Puritánok című operájának témájára

Másodlagos forrásként a zenei lexikonokon kívül nagy segítségemre voltak a korabeli kritikák, melyek egy része Alan Walker könyvében is megtalálhatóak, valamint Chopin leveleinek idézetei és Schumann kritikái.

Ezekon kívül másodlagos forrásként a következő könyveket használtam:

Gát József, A Zongora története, Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 1964

Robert Schumann Forschungen, 6. kötet Robert Schumann und die Französische Romantik, Schott, 1997

Ted Szulc, Chopin Párizsban, Európa könyvkiadó, Budapest, 1999

Hamburger Klára, Liszt Ferenc Zenéje, Balassi kiadó, 2010

III. Módszer

Értekezésemben arra szeretnék rávilágítani, hogy ezek az egykor tündöklő sztárok méltatlanul, vagy esetleg méltán kerültek a feledés homályába. Sajnos semmilyen hanghordozó nem őrzi játékukat, ezért elsősorban műveik elemzésén keresztül próbálom kideríteni és felfedni előadói és természetesen zeneszerzői stílusuk jellemzőit, valamint röviden bemutatom életútjukat is.

IV. Eredmények

Liszt, mára elfeledett kortársainak bemutatását egyrészt azért választottam disszertációm témájának, mert érdekelt az, hogy Liszt zongorajátéka miért emelkedett ki a kor zongoristái közül. Műveik elemzését elsősorban zongorista szemmel, zongoratechnikai szempontból próbáltam megvizsgálni. Arra voltam kíváncsi, hogy milyen zongoratechnikai elemeket, újításokat használtak Liszt kortársai, másrészt, megpróbáltam összevetni zeneszerzői tevékenységüket is.

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység dokumentációja

A Liszt emlékévként során, rengeteg saját tapasztalatot sikerült összegyűjtenem, elsősorban Németországban, Weimarban és sokat segítettek azok a koncertfelkérések is, melyeken Liszt kortársainak művei közül egy párat kellett eljátszanom.¹ Ilyen módon nem csak elméleti, de gyakorlati tapasztalatokat is sikerült szerezni és sokkal jobban felismerhettem azokat a hasonlóságokat és különbségeket, amelyek Liszt és kortársai művében találhatók.

¹ A Hexameron című művet 2011. június 26.-án játszottam Weimarban, valamint az általam elemzett Verdi-Liszt: Trubadúr parafrázist 2008-ban vettem lemezre a Warner Classics kiadónál.